

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:
Θουκυδίδου, Ιστορίαι, 3, 70

Τίτλος:
«Ο πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος»

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΙΑΡΙΜΠΑΠΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος

Δημιουργός

Βασιλική Γιαρίμπαπα

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Αύγουστος 2014

Διδακτική/ θεματική ενότητα

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι: Θουκυδίδης, «Ιστορία» 3, 70

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο], Ιστορία, Νεοελληνική Γλώσσα.

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης: Ερευνητικές εργασίες – Project.

Χρονική διάρκεια

+/-7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος ή Ηλεκτρονική Σχολική τάξη (η-τάξη).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχουν εξοικείωση με τη χρήση βασικών εργαλείων των Νέων Τεχνολογιών (κειμενογράφος, πρόγραμμα παρουσιάσεων, περιήγηση στο διαδίκτυο, αξιοποίηση λογισμικών ή προγραμμάτων που προσφέρονται ελεύθερα στον ιστό.) Είναι απαραίτητη η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή (σχολικό εργαστήριο Η/Υ με εγκατεστημένο το πρόγραμμα Google Earth ή τουλάχιστον πέντε φορητούς υπολογιστές, βιντεοπροβολέα, πρόσβαση στο διαδίκτυο). Ο εκπαιδευτικός φροντίζει να έχει αναρτήσει εκ των προτέρων στο Wiki ή στην η-τάξη τα φύλλα εργασίας ανά ομάδες και ίσως και να τα παρέχει και σε έντυπη μορφή. Προαπαιτούμενη θεωρείται και η εξοικείωση των εμπλεκόμενων μερών στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας και απόκτησης της γνώσης.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο αντλεί από σενάριο που εκπονήθηκε στα πλαίσια της επιμόρφωσης Β' Επιπέδου: Γιαρίμπαπα Βασιλική - Οφρυδοπούλου Αθηνά, Θουκυδίδου Ιστορία, Βιβλίο 3^ο, κεφ. 70, Α' Λυκείου, 2011.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αφορά στο εβδομηκοστό κεφάλαιο του τρίτου βιβλίου της Ιστορίας του Θουκυδίδη, το οποίο αναφέρεται στις τελευταίες πράξεις-γεγονότα που πυροδότησαν την ήδη τεταμένη κατάσταση στην Κέρκυρα, ώστε να ξεσπάσει η εμφύλια σύγκρουση στο νησί. Οι μαθητές θα προσεγγίσουν το κείμενο περισσότερο πραγματολογικά και όχι γραμματολογικά. Θα επικεντρώσουν την προσοχή τους κυρίως στη χρήση των ρηματικών τύπων εκ μέρους του ιστορικού και θα αξιολογήσουν τις επιλογές του. Παράλληλα, θα αντιληφθούν πώς οι ενέργειες και η

απόδοσή τους με ρηματικούς τύπους σχετίζονται και σε χρονικό επίπεδο. Στη συνέχεια, θα διερευνήσουν πραγματολογικά το απόσπασμα που τους δίνεται, σε επίπεδο γεωγραφικό, δικανικό, θρησκευτικό, ιστορικό, πολιτικό και θα προσπαθήσουν να αξιολογήσουν κριτικά τη σημασία των δεδομένων εκείνης της εποχής σε όλα αυτά τα επίπεδα. Διαχρονικά θα προσπαθήσουν να εντοπίσουν τις αιτίες που οδηγούν τον άνθρωπο σε επιλογές βίας και πολέμου και, τέλος, θα επιχειρήσουν να ανυψώσουν τον λόγο ως «όπλο» ενάντια στη βία δίνοντας μια άλλη, εικονική λύση στον ρου της ιστορίας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

«Η Ιστορία του Θουκυδίδη δικαιολογεί τον τίτλο «Ελεύθερη Σκέψη» περισσότερο απ' ό,τι είναι τούτο αλήθεια για πολλούς φιλοσόφους, που δουλειά τους είναι η σκέψη» (Ελλη Λαμπρίδη, «Θουκυδίδης», Εποχές 4, 1963: 87-95).

Η διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στην Α΄ Λυκείου δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν δύο πολύ σημαντικούς ιστοριογράφους της αρχαιότητας. Όσον αφορά στον Θουκυδίδη, όμως, δίνει επιπλέον τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στην ανάγνωση των γεγονότων εκείνης της εποχής. Κι αυτό, γιατί πράγματι ο Θουκυδίδης προσφέρει στον αναγνώστη του το ερέθισμα να διαβάσει κριτικά, να συγκρίνει και να κρίνει γεγονότα, συνθήκες και χαρακτήρες, αλλά κυρίως να κάνει προβολές σε παλιότερες αλλά και σύγχρονες καταστάσεις. Διαβάζοντας λοιπόν οι μαθητές την ιστορία που πλαισιώνει τα Κερκυραϊκά, και ιδιαίτερα τις στιγμές που προηγούνται της μεγάλης έκρηξης, κεντρίζονται να λειτουργήσουν ως ερευνητές και να ανασκάψουν περαιτέρω τις συνθήκες (ιστορικές, πολιτικές, κοινωνικές) που οδήγησαν τα πράγματα σε έναν εμφύλιο σπαραγμό. Τους ζητείται μέσα στο πλαίσιο της ομάδας στην οποία ανήκουν κάθε φορά να αναζητήσουν στοιχεία, να ανακαλύψουν τη γνώση και να την αξιοποιήσουν κριτικά στην εξαγωγή συμπερασμάτων, που δίνουν τη δυνατότητα της καλύτερης

κατανόησης των όσων συνέβησαν και των επιλογών των πρωταγωνιστών τους, αλλά και που οδηγούν στην αναγκαία σύνδεση και σύγκριση με το τώρα. Τέλος, μέσα από την ανάληψη ρόλων σκέφτονται και δρουν συμμετέχοντας οι ίδιοι ως πρωταγωνιστές σε μια διαφορετική, εικονική εξέλιξη της ιστορίας. Άλλωστε, σύμφωνα με την Έλλη Λαμπρίδη «στον πολιτικό τομέα, ο Θουκυδίδης πιστεύει πως μπορούν ως ένα σημείο ν' αποφευχθούν οι μεγάλες κρίσεις...» (ό. π.).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν πώς οι χωροταξικές συνθήκες μέσα στις οποίες δρουν και ενεργούν μικρές ή μεγάλες δυνάμεις επηρεάζουν αποφάσεις και επιλογές πολιτικές, οικονομικές ή κοινωνικές.
- Να μελετήσουν τις ιστορικές συνθήκες που καθορίζουν τα γεγονότα του κειμένου και να φτάσουν στο συμπέρασμα ότι η ιστορία έχει μια χρονική και πολλές φορές αιτιακή συνέχεια.
- Να αντιληφθούν ότι η δικαιοσύνη, αν και αξία διαχρονική, συχνά διαστρέφεται και υποκύπτει σε πολιτικές και κοινωνικές επιταγές.
- Να διαπιστώσουν πώς αξίες, θεσμοί και κοινωνικά κατεστημένα παγιώνονται μέσα στους αιώνες, αλλά και πώς μπορούν να καταστρατηγηθούν δεδομένων πολιτικών αναγκών και καταστάσεων.
- Να διακρίνουν τις βασικές αρχές των διαφόρων πολιτευμάτων και να συγκρίνουν συμπεριφορές και αντιδράσεις των πολιτικών πρωταγωνιστών.
- Να εντοπίσουν μέσα στα στοιχεία που συνέλεξαν ή και κριτικά να οδηγηθούν σε συμπεράσματα σχετικά με τα αίτια που εξαχρειώνουν σε κάθε χρονική στιγμή τον άνθρωπο και τον κατευθύνουν στη βία και τον πόλεμο.
- Να επιλέξουν τον διάλογο και την αντιπαράθεση επιχειρημάτων προκειμένου να φτάσουν σε μια ειρηνική λύση αντί της συμπλοκής.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να διαβάσουν το κείμενο και να αναζητήσουν τα μέσα προκειμένου να το εξομαλύνουν νοηματικά.
- Να μελετήσουν τη λειτουργία των ρηματικών τύπων μέσα στο κείμενο, καθώς και τη συσχέτισή τους με τα υποκείμενα των ενεργειών που αποδίδουν.
- Να διακρίνουν τη σχέση ανάμεσα στις γραμματικές επιλογές του ιστοριογράφου και τις νοηματικές προθέσεις του.
- Να διαπιστώσουν ότι επιστημονικοί όροι, όπως οι δικανικοί, ταξιδεύουν μέσα στον χρόνο και παραμένουν αμετάβλητοι ως προς τη σημασία τους ή εξελίσσονται παίρνοντας διαφορετικό νόημα.
- Να επιχειρήσουν να αναπτύξουν λόγο πειθούς χρησιμοποιώντας λογικά επιχειρήματα σχετικά με την περίπτωση.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης, όπως τα διαδικτυακά λεξικά, τα σώματα κειμένων και τις ψηφιακές εγκυκλοπαίδειες.
- Να δημιουργούν με τη βοήθεια των ΤΠΕ πολυτροπικά κείμενα και παρουσιάσεις, καθώς και να τις αξιοποιούν προκειμένου να αντιληφθούν σχεδιαγραμματικά την χρονική και αιτιακή σχέση των ιστορικών γεγονότων.
- Να αξιολογήσουν κριτικά τις γλωσσικές επιλογές του ιστορικού.
- Να αναζητήσουν και να κατανοήσουν τον πραγματολογικό πλούτο που παρέχεται μέσα από το κείμενο που μελετάται, αλλά και να συνδέσουν τις γνώσεις αυτές με το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής.
- Να επιδιώξουν να δουν κριτικά τις συμπεριφορές και τις αντιδράσεις των πρωταγωνιστών της ιστορίας και να τις αναγάγουν στο σήμερα συγκρίνοντάς τες.

- Να μάθουν να αναζητούν μόνοι τους και να ανακαλύπτουν τη γνώση μέσα από κριτική ματιά σχετικά με την αξιοπιστία της.
- Να φέρουν εις πέρας τις ζητούμενες δραστηριότητες συνεργαζόμενοι και εμπλεκόμενοι σε μια ομαδική προσπάθεια.
- Να αναλάβουν ρόλους οι οποίοι θα τους προσφέρουν μια βιωματική εμπλοκή στην κριτική αποτίμηση της ιστορίας.

Διδακτικές πρακτικές

Μέσα από την υλοποίηση του σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές να εξοικειωθούν στην προσπάθεια να λειτουργήσουν μέσα σε ομάδες συνεργατικά και να μπορέσουν να φτάσουν σε επιτυχή αποτελέσματα τις δραστηριότητες που τους ζητούνται να υλοποιήσουν. Η ανακαλυπτική μάθηση σε συνδυασμό με την κριτική αποτίμηση των όσων ερευνούν δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να επιτύχουν την προσωπική τους συμβολή στη γνώση και την ανάπτυξη της κριτικής τους ικανότητας. Εξάλλου, με τη βιωματική συμμετοχή σε νέα δεδομένα, που οι ίδιοι δημιουργούν, προσφέρει σε αυτούς την παγίωση της γνώσης αυτής μέσω της ενσυναίσθησης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Σε έναν κόσμο, όπου η επικαιρότητα βρίθει από εικόνες βίας και πολέμου συχνά ο εκπαιδευτικός έρχεται αντιμέτωπος με τα ερωτήματα των παιδιών που αγωνιωδώς ζητούν να καταλάβουν «για ποιο λόγο συμβαίνουν όλα αυτά;». Η οπτική που το σενάριο χρησιμοποιεί, επιχειρεί να αναδείξει ότι η φύση του ανθρώπου είναι τέτοια που σε παρόμοιες συνθήκες αντιδρά με παρόμοιους τρόπους. Ωστόσο, το ζητούμενο δεν είναι να μείνει εκεί η σκέψη. Το ζητούμενο είναι να μπορέσουν τα παιδιά από μόνα τους να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν εναλλακτικοί δρόμοι. Ότι ο άνθρωπος, αν καταφέρει να επιβληθεί του ενστίκτου του και των ιδιοτελών σκέψεών του, είναι ικανός να κάνει τη διαφορά. Ότι, αν αντιληφθεί τη ματαιότητα όλων αυτών

των προσωπικών ή παραταξιακών φιλοδοξιών, μπορεί να σταθεί εμπόδιο στη βία και στον πόλεμο.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για την Α΄ Λυκείου. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τη διδασκαλία μαθημάτων του Γενικού Λυκείου, η ενασχόληση με τους ρηματικούς τύπους και την αιτιακή - χρονική σύνδεση μεταξύ τους έχει ως στόχο «να κατανοήσουν οι μαθητές τους λογικούς δεσμούς των στοιχείων της περιόδου και πώς με βάση αυτούς συγκροτείται το νόημα». Εξάλλου, στο πλαίσιο της πρότασης του Υπουργείου για διαθεματικές εργασίες, οι μαθητές θα ασχοληθούν συστηματικά με θέματα που τους απασχολούν και που προκύπτουν μέσα από το κείμενο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ, σε αυτήν την πρόταση διδασκαλίας, προσφέρονται ως μέσο, για να γνωρίσουν οι μαθητές τις δυνατότητες που προσφέρει το διαδίκτυο όσον αφορά στην άντληση πληροφοριών, αλλά και στην αξιοποίηση προγραμμάτων και ιστοτόπων που βοηθούν στη διαγραμματική αποτύπωση πληροφοριών και δεδομένων (συννεφόμενα, χρονογραμμές). Κυρίως, οι μαθητές θα δοκιμαστούν στην κριτική αξιολόγηση των διαδικτυακών αυτών πόρων και στην περαιτέρω διαμόρφωση μιας ταυτότητας κριτικού δέκτη της γνώσης. Τέλος, θα μάθουν να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούν μέσω των δυνατοτήτων διάδρασης που προσφέρει ο εικονικός χώρος των Wiki.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι (Α Λυκείου) - Βιβλίο Μαθητή (Εμπλουτισμένο):

[Θουκυδίδου, Ίστορία, 3, 70.](#)

[Θουκυδίδου Ίστορία, 1, 32-36.](#)

[Θουκυδίδου Ίστορία, 1, 37-43.](#)

[Μετάφραση Θουκυδίδου, Ίστορία, 3, 70.](#)

[Ξενοφώντας, Έλληνικά, 2, 3, 50-56.](#)

[Φιλοσοφικός Λόγος \(Γ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής Κατεύθυνσης\) \(Εισαγωγή\).](#)

[Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου, Α΄ Λυκείου.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Α. Κ. Καραδημητρίου, «Ο Ικέτης στην Αρχαία Ελλάδα» \(επιστημονικό άρθρο\).](#)

[Θουκυδίδου, Ιστορία, 3, 75](#) [Στο *Thucydidis Historiae*. H.S. Jones & J.E. Powell, εκδ. 1942. I–II. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1967–70]. [Μτφρ. Ε.Κ. Βενιζέλος. [1940] 1960. *Θουκυδίδου Ιστορία*. I–II. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας. (1η έκδ. Οξφόρδη: Oxford University Press)]. [Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962. *Θουκυδίδου Ιστορία*. Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια. Εισαγωγή: Ι.Θ. Κακριδής. I–IV. Αθήνα: Γκοβόστης]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Ξενοφώντας, Έλληνικά, 2,3,6 -2,3,16](#) [Στο *Xenophontis opera omnia*. I–V. E.C. Marchant, εκδ. 1900–21. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1961–71]. [Μτφρ. Ρ. Ρούφος. [1966] 2000. *Ξενοφώντας Έλληνικά*. I–II. Αθήνα: Ωκεανίδα. [1η έκδ. Αθήνα: Γαλαξίας]]. [Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2002. *Ξενοφώντας Έλληνικά Α΄, Β΄, Γ΄*. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος]. [Μτφρ. Γ.Α. Ράπτης. 2005. *Ξενοφώντας Έλληνικά Δ΄–Ζ΄*. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Αριστοτέλους, Πολιτικά, 1279a22-1281a10](#) [Στο *Aristotelis Politica*. W.D. Ross, εκδ. 1957. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1964]. [Μτφρ. Π. Λεκατσάς. [1939] χ.χ. Αριστοτέλης. Πολιτικά. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. I–II. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος]. [Μτφρ. Β. Μοσκόβης. 1989. Αριστοτέλους Πολιτικά. I–II. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη]. [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό](#)

Βίντεο

[Πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967](#) [πηγή; Από το Ρεπορτάζ χωρίς σύνορα: Η συνωμοσία των συνταγματαρχών. Dailymotion. Διάρκεια: 52'28''].

Ιστοσελίδες

Επιτομή του Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Μετοχή [πηγή: Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας. Πύλη για την ελληνική Γλώσσα].

Απαρέμφατο [πηγή: Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας. Πύλη για την ελληνική Γλώσσα].

Ιστοριογραφία. [πηγή: Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία. Αρχαιογνωσία και Αρχαιολογία στη Μέση Εκπαίδευση. Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα].

Εικονική Περιήγηση της Λογοτεχνίας στον ιστορικό χρόνο [πηγή: Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα: Ιστορία και Νεοελληνική Λογοτεχνία].

Μια μέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

Η δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά, 1936 – 1940 [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού].

Βικιπαίδεια:

Εξέγερση Πολυτεχνείου

Ηρακλείδες

Κυλώνειο Άγος

Ναυμαχία των Συβότων

Παυσανίας

Πραξικόπημα του 411π.Χ., Θρασύβουλος

Πραξικόπημα του 411π.Χ., Θηραμένης

Πολιτεία του Πλάτωνα

Τριακοντούτεις Σπονδαί

Ναυμαχία στα Σύβοτα [πηγή: Ναυτότοπος].

Πραξικόπημα του 411 π.Χ. [πηγή: Σαν Σήμερα].

TimeRime [Ελεύθερο Λογισμικό Δημιουργίας Χρονογραμμής].

Tagxedo [Ελεύθερο Λογισμικό Δημιουργίας Συννεφολέξου].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Ο διδάσκων, προκειμένου να εξασφαλίσει μια ομαλή μετάβαση στον νέο ιστοριογράφο, τον Θουκυδίδη, αφιερώνει μια προπαρασκευαστική ώρα έτσι, ώστε να κατανοήσουν οι μαθητές ότι χρονικά βρίσκονται τώρα στην αρχή των γεγονότων που σημάδεψαν την εποχή του Πελοποννησιακού πολέμου κι ότι ουσιαστικά όλα όσα θα μελετήσουν από τον Θουκυδίδη είναι η πυροδότηση της μεγάλης αυτής σύγκρουσης των Ελλήνων.

Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες των πέντε ατόμων και ενημερώνονται σχετικά με τη στοχοθεσία του σεναρίου. Επίσης, με τη βοήθεια του προβολικού γίνεται επίδειξη του περιβάλλοντος του Wiki του μαθήματος, έτσι ώστε οι μαθητές να εξοικειωθούν με το περιβάλλον αυτό, να εντοπίσουν τους φακέλους τους και να είναι σε θέση, όταν τους ζητηθεί, να βρίσκουν τα φύλλα εργασίας τους και να μπορούν και οι ίδιοι να αναρτούν τα αποτελέσματα των εργασιών τους.

Α΄ Φάση: Επεξεργασία του κειμένου όσον αφορά στη λεξιλογική και συντακτική οπτική και επιλογή του ιστορικού:

1^η Δραστηριότητα: Λεξιλογική εξομάλυνση και συντακτική επεξεργασία των ρηματικών τύπων

Οι μαθητές της κάθε ομάδας θα βρουν το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) της ομάδας τους αναρτημένο στο Wiki του μαθήματος, αλλά παράλληλα θα τους δοθεί και σε έντυπη μορφή. Σύμφωνα με τα φύλλα Εργασίας θα ανατρέξουν στο ψηφιακό βιβλίο που διαθέτει το ψηφιακό σχολείο κι εκεί, αφού μελετήσουν το απόσπασμα που αφορά στην κάθε ομάδα από λεξιλογικής απόψεως, καθώς και τις δύο μεταφράσεις της παραγράφου, θα εντοπίσουν και θα επιχειρήσουν να ερμηνεύσουν τους ρηματικούς τύπους που περιλαμβάνει το απόσπασμά τους και να αναγνωρίσουν τα υποκείμενά τους και το γραμματικό τους είδος.

2^η Δραστηριότητα: Δημιουργία χρονογραμμής

Αξιοποιώντας τα ευρήματα της προηγούμενης δραστηριότητας θα τους ζητηθεί να δημιουργήσουν μια χρονογραμμή με τη βοήθεια της επιλογής SmartArt του

κειμενογράφου τους, ώστε να απεικονίσουν τη χρονική σειρά των γεγονότων που αποδίδουν οι ρηματικοί τύποι που εντόπισαν.

3^η Δραστηριότητα: Σύνδεση των γραμματικών-συντακτικών επιλογών με τις νοηματικές προθέσεις του ιστορικού

Απαντώντας σε ερωτήματα οι μαθητές διαπιστώνουν τη σημασιολογική αξία των διαφόρων ρηματικών τύπων και αξιολογούν τις αντίστοιχες επιλογές του ιστορικού.

Αφού ολοκληρώσουν τις εργασίες τους τις αναρτούν στο Wiki στον οικείο τους φάκελο, από τον οποίο και οι υπόλοιπες ομάδες μπορούν να αντλούν πληροφορίες περισσότερο για το νόημα. Αυτές θα τους βοηθήσουν στο επόμενο φύλλο εργασίας, καθώς πια οι δραστηριότητες που θα τους ζητηθούν θα αφορούν σε όλο το κεφάλαιο.

Η αξιολόγηση επομένως θα είναι τόσο εκ μέρους του διδάσκοντος, αφού θα μπορεί να ελέγξει τα όσα έχουν αναρτήσει οι ομάδες, όσο και εκ μέρους των άλλων μαθητών, αφού θα αξιοποιήσουν τις πληροφορίες που οι υπόλοιπες ομάδες έχουν καταθέσει στο Wiki.

Η φάση αυτή θα διαρκέσει δύο διδακτικές ώρες.

Β' Φάση: Ερμηνευτική και πραγματολογική προσέγγιση του κειμένου

Οι μαθητές χωρισμένοι στις ίδιες ομάδες αναλαμβάνουν συγκεκριμένους ρόλους και ονόματα. Αναζητούν τις δραστηριότητές τους στο 2^ο Φύλλο Εργασίας, ανά ομάδες.

Έτσι:

- οι [Τοπογράφοι](#) ασχολούνται αρχικά με μια χωροταξική αναγνώριση των περιοχών και των πόλεων που αποτελούν τα πεδία δράσης των πρωταγωνιστών. Με το πρόγραμμα Google Earth βρίσκουν τις εν λόγω περιοχές και αφού τις αποτυπώσουν σε εικόνες, χρησιμοποιούν τις τελευταίες για τη δημιουργία μιας παρουσίασης, όπου όμως θα προβούν και σε συμπεράσματα σχετικά με τη σημασία, γεωγραφική και πολιτική, των περιοχών αυτών για την εξέλιξη της ιστορίας.
- οι [Δικαστές](#), αφού αντλήσουν πληροφορίες σχετικά με τα δικαστήρια της εποχής και τη λειτουργία τους, θα καταγράψουν δικανικούς όρους και θα

αναζητήσουν την εφαρμογή τους σε περιπτώσεις δικών της αρχαιότητας. Παράλληλα, θα αντιληφθούν και τη διαφορά ανάμεσα στο *λόγω* και *ἔργω* του Θουκυδίδη, που στη συγκεκριμένη περίπτωση αφορά στην κατηγορία που κάθε φορά αποδιδόταν στους κατηγορούμενους.

- οι [Θρησκευολόγοι](#) θα αναζητήσουν την έννοια του *ἰκέτη* και του *ἀσύλου*, και στη συνέχεια θα καταγράψουν τη δική τους κρίση σχετικά με τη σημασία των δύο αυτών όρων για την αρχαιότητα. Έπειτα, θα ασχοληθούν με περιπτώσεις επίκλησης ασύλου στην αρχαιότητα αλλά και σήμερα και θα τους ζητηθεί να προβάλλουν τη δική τους άποψη σχετικά με τη θέση του Θουκυδίδη για την εξαχρείωση των ηθών στον πόλεμο και την καταστρατήγηση θεσμών και αξιών.
- οι [Ιστορικοί](#) θα προσπαθήσουν να ανακαλύψουν το ιστορικό πλαίσιο που προηγήθηκε των συμβάντων που μελετούν και της αρχής του Πελοποννησιακού πολέμου και θα εντάξουν αυτά τα γεγονότα σε μια χρονογραμμή, έτσι ώστε να διαπιστώσουν την χρονική και αιτιακή σχέση με τα όσα θα ακολουθήσουν.
- τέλος, οι [Πολιτικοί Αναλυτές](#) θα βρουν κάποιες πληροφορίες για τα πολιτεύματα και την άποψη των φιλοσόφων σχετικά με αυτά. Στη συνέχεια, θα μελετήσουν συγκεκριμένα περιστατικά ανατροπής δημοκρατικών καθεστώτων στην αρχαιότητα και στη σύγχρονη εποχή και θα τα συγκρίνουν μεταξύ τους, έτσι ώστε να διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές σχετικά με τις συνθήκες που οδηγούν σε αυτά, στις μεθόδους επιβολής των νέων καθεστώτων, καθώς και στις πρακτικές που χρησιμοποιούν οι εκάστοτε πρωταγωνιστές.

Οι μαθητές ολοκληρώνοντας τις εργασίες τους τις αναρτούν στον οικείο τους φάκελο στο Wiki. Η φάση αυτή θα διαρκέσει δύο διδακτικές ώρες.

Γ΄ Φάση: Αναστοχασμός και εξαγωγή συμπερασμάτων. Δημιουργία συννεφολέξου με τις αιτίες που οδηγούν στον πόλεμο

Την πρώτη από τις δύο διδακτικές ώρες που θα διαρκέσει η φάση αυτή, οι μαθητές βρίσκονται στην αίθουσα διδασκαλίας, όπου με τη βοήθεια του προβολικού παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους στους υπόλοιπους συμμαθητές τους.

Έπειτα, οι ομάδες ανασυγκροτούνται με τη λογική [jigsaw](#) και έτσι οι νέες ομάδες συντίθενται από μαθητές που ανήκαν σε διαφορετικές ομάδες στην προηγούμενη φάση.

Τη δεύτερη ώρα χρησιμοποιούν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές τους ή επισκέπτονται το εργαστήριο πληροφορικής. Εκεί θα βρουν το [3^ο Φύλλο εργασίας](#).

Σύμφωνα με αυτό, οι μαθητές προερχόμενοι από όλες τις προηγούμενες ομάδες, θα αναστοχαστούν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν και θα τα μοιραστούν με τους άλλους συμμαθητές της νέας ομάδας, ώστε να προβούν σε έναν καταϊγισμό ιδεών σχετικά με τα αίτια που θεωρούν ότι οδηγούν διαχρονικά τον άνθρωπο στη “λύση” του πολέμου και της βίας. Τα συμπεράσματά τους θα τα αποδώσουν με ένα συννεφόλεξο. Τέλος, θα επιλέξουν το πιο σημαντικό, κατά τη γνώμη τους, αίτιο και θα δημιουργήσουν ένα αντιπολεμικό σύνθημα που θα το γράψουν σε ένα πανό. Οι μαθητές θα ενημερωθούν ότι το πανό αυτό θα χρησιμοποιηθεί στην τελευταία φάση του σεναρίου που θα είναι βιωματική.

Η αξιολόγηση της προηγούμενης αλλά και αυτής της φάσης βασίζεται περισσότερο στην ετερο-αξιολόγηση μεταξύ των μαθητών, καθώς τα συμπεράσματα που προκύπτουν θα κριθούν από τους ίδιους τους μαθητές.

Δ΄ Φάση: Παραγωγή δισσών λόγων και βιωματική «αλλαγή» της ιστορίας

Στην τελευταία φάση οι μαθητές χωρίζονται σε δύο ομάδες: στους Δημοκρατικούς και στους Ολιγαρχικούς. Ζητείται να αντικρύσουν τα ιστορικά γεγονότα με μετριοπαθή ματιά και να δημιουργήσουν δυο λόγους πειθούς με επιχειρηματολογία που θα αντλήσουν από το 1^ο Βιβλίο του Θουκυδίδη. Τους λόγους τους θα εκφωνήσουν σε μια εικονική σύγκληση της βουλής των Κερκυραίων με σκοπό να αποφευχθεί η αιματηρή κατάληξη που μας δίνει η ιστορία.

Για το [4^ο Φύλλο εργασίας](#) δεν είναι απαραίτητη η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών (αφού το σχολικό εγχειρίδιο περιλαμβάνει τα κείμενα που θα χρησιμοποιήσουν), ωστόσο μπορούν να ανατρέξουν και στο ψηφιακό βιβλίο.

Η φάση αυτή θα διαρκέσει δύο διδακτικές ώρες και θα αξιολογηθούν οι μαθητές κυρίως για την αξιοποίηση των επιχειρημάτων που θα σκεφτούν οι ίδιοι και που θα αντλήσουν από τις δημηγορίες που τους προσφέρονται.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1

Ομάδα Α (3,70, 1)

Ομάδα Β (3,70, 2)

Ομάδα Γ (3, 70, 3-4)

Ομάδα Δ (3, 70, 5)

Ομάδα Ε (3, 70, 6)

1. Επισκεφτείτε τη σελίδα του ψηφιακού σχολείου και βρείτε το κείμενο που αφορά την ομάδα σας (3, 70, 1) στο [πρωτότυπο](#). Αφού μελετήσετε το απόσπασμα από άποψη λεξιλογίου (με τη βοήθεια των βοηθητικών στοιχείων που δίνει η σελίδα αλλά και του λεξιλογίου που δίνεται παρακάτω), επισκεφτείτε και τη σελίδα από τον ίδιο ιστότοπο, όπου σας δίνονται δύο [μεταφράσεις](#) του αποσπάσματος. Στη συνέχεια, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τους ρηματικούς τύπους που περιλαμβάνει το απόσπασμά σας, γράφοντας δίπλα τη μετάφρασή τους, το υποκείμενό τους και το γραμματικό είδος του κάθε τύπου. (Το κείμενο σας δίνεται και στο [παράρτημα](#)).

Για επιπλέον βοήθεια στην μετάφραση μπορείτε να καταφύγετε και στην [Επιτομή του Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Ρηματικός τύπος	Μετάφραση	Υποκείμενο	Γραμματικό είδος

2. Δημιουργήστε μια χρονογραμμή μέσα από τα εργαλεία του κειμενογράφου σας (Word). Στην επιλογή SmartArt επιλέξτε την επιλογή γραφικού «Διεργασία» και τοποθετήστε σε χρονική σειρά τους ρηματικούς τύπους που

βρήκατε στην προηγούμενη δραστηριότητα, έτσι ώστε να «χρονοαφηγηθείτε» τα γεγονότα.

3. Ύστερα από όσα διαπιστώσατε, προσπαθήστε να απαντήσετε στα επόμενα ερωτήματα.

α) Ποιοι τύποι αφορούν στις πιο σπουδαίες ενέργειες; Χρωματίστε με κόκκινο τους τύπους αυτούς στο απόσπασμά σας. Τι συμπεραίνετε ως προς το γραμματικό τους είδος;

β) Ποια είναι η χρήση της μετοχής και του απαρεμφάτου σε σχέση με το ρήμα; (μπορείτε να αντλήσετε στοιχεία για τη δική σας απάντηση στις υπερσυνδέσεις της Πύλης που σας δίνονται).

γ) Γιατί πιστεύετε ότι ο Θουκυδίδης κάνει τις αντίστοιχες επιλογές όσον αφορά στον τρόπο που θέλει να παρουσιάσει τις ενέργειες που αποδίδουν οι ρηματικοί τύποι που βρήκατε; (μπορείτε να αντλήσετε στοιχεία από την ιστοσελίδα της Πύλης και τους Ψηφιακούς Πόρους, σχετικά με τον τρόπο συγγραφής του Θουκυδίδη).

Όταν ολοκληρώσετε τις εργασίες σας, να τις αναρτήσετε στον οικείο σας φάκελο στο Wiki του μαθήματός μας.

Φύλλο εργασίας 2

Ομάδα Α – Τοπογράφοι

1. Ανοίξτε το λογισμικό Google Earth. Στο παράθυρο *Αναζήτηση* πληκτρολογήστε τα ονόματα των εξής προορισμών:

- **Δυρράχιο, Αλβανία (Επίδαμνος)**
- **Κέρκυρα, Ελλάδα**
- **Λευκίμμη, Ελλάδα**
- **Σύβοτα, Ελλάδα**
- **Κόρινθος, Ελλάδα**
- **Αθήνα, Ελλάδα**

2. Εντοπίστε έναν προς έναν όλους τους προορισμούς και με τη δυνατότητα του snapshot (alt+prt sc) αποθηκεύστε τις εικόνες αυτές σε έναν φάκελο με το όνομα *Φωτογραφίες*. Αποθηκεύστε επίσης και μια πιο πανοραμική εικόνα που να δείχνει την τοποθεσία της Κέρκυρας σε σχέση με τις άλλες τοποθεσίες, καθώς και σε σχέση με την Ιταλία.

3. Δημιουργήστε μια προβολή (PowerPoint) με οκτώ διαφάνειες, όπου θα επικολλήσετε τις αποθηκευμένες φωτογραφίες σας και θα εξηγήσετε με λίγα λόγια, γιατί η γεωγραφική θέση της Κέρκυρας την έκανε μέλος της έριδας για την Αθήνα και την Κόρινθο (Σπάρτη).

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, αναρτήστε την στον οικείο σας φάκελο στο Wiki.

Ομάδα Β – Δικαστές

Η λειτουργία των δικαστηρίων αυτή την εποχή θεωρείται μια από τις πιο δημοκρατικές εκφάνσεις της κοινωνίας εκείνης της εποχής.

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα [Μια μέρα στα αθηναϊκά δικαστήρια](#). Κάντε κλικ στην επιλογή *Η δίκη* στο πάνω μέρος της σελίδας. Επιλέξτε τις πληροφορίες με τους τίτλους *δίκη, απόφαση και ποινές*. Εδώ μπορείτε να βρείτε χρήσιμες και

ενδιαφέρουσες πληροφορίες και εικόνες σχετικά με τη λειτουργία των δικαστηρίων της εποχής.

2. Με τη βοήθεια του λεξιλογίου που υπάρχει στο ψηφιακό σας [βιβλίο](#), καθώς και των κειμένων που είδατε ήδη στην ιστοσελίδα που περιηγηθήκατε, να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με συγκεκριμένες αναφορές και μέσα από το απόσπασμά σας και μέσα από το απόσπασμα που σας δίνεται από τη δίκη του Θηραμένη που είδαμε στον [Ξενοφώντα, 2, 3, 50-56](#), καθώς και από το απόσπασμα σχετικά με τη [δίκη](#) του Σωκράτη. Μπορείτε ακόμα να αξιοποιήσετε και το λεξικό που σας προσφέρει η [Πύλη](#) για την Ελληνική Γλώσσα.

Δικανικός όρος	διώκων, ὀπάγων	φεύγων	αίτια		ζημία
			λόγω	ἔργω	
Μετάφραση					
Δίκη Πειθία					
Δίκη πέντε ολιγαρχικών					
Δίκη Θηραμένη					
Δίκη Σωκράτη					
Δίκη Ερμοκοπιδών					

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, αναρτήστε την στον οικείο σας φάκελο στο Wiki.

Ομάδα Γ – Θρησκευολόγοι

Ο *ϊκέτης* στην αρχαία Ελλάδα συνδέεται άμεσα με την έννοια του *ασύλου* και δη του θρησκευτικού.

1. Να αναζητήσετε στο [Λεξικό](#) της Αρχαίας Ελληνικής που προσφέρει η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε την ερμηνεία και την ετυμολογία των δύο λέξεων. Στη συνέχεια, να διαβάσετε το άρθρο του [Α. Κ. Καραδημητρίου, «Ο Ικέτης στην Αρχαία Ελλάδα»](#), από όπου μπορείτε να αντλήσετε επιπλέον στοιχεία για την ικεσία και το άσυλο στην αρχαιότητα. Στη συνέχεια, να γράψετε μια παράγραφο, όπου θα συνοψίζετε τη σημασία που οι αρχαίοι Έλληνες απέδιδαν σε αυτόν τον θεσμό.
2. *«Επίσης το πρόβλημα της δύναμης, όπως μπορεί να την χρησιμοποιήσει ένα κράτος, μια συμμαχία, μια πολιτική παράταξη εξετάστηκε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό από το Θουκυδίδη: ... οι φρικαλεότητες στην εμφύλια σύγκρουση της Κέρκυρας και άλλες, απίστευτες σε καιρό ειρήνης, πράξεις οδήγησαν τον μεγάλο ιστορικό στο συμπέρασμα ότι η φύση των ανθρώπου δεν αλλάζει («έως αν ή αυτή φύσις ανθρώπων ή», 3.82.2), ότι οι άνθρωποι όταν βρεθούν σε αδιέξοδα και πιεστικές συγκυρίες («ές άκουσίους ανάγκας πίπτειν») εξαγριώνονται («ό πόλεμος... βίαιος διδάσκαλος και πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ», 3.82.2), ότι στον εμφύλιο, κυρίως, πόλεμο οι λέξεις χάνουν το νόημά τους (3.82.3), ότι οι αντίπαλοι δίνουν το λόγο τους, ενώ σκοπεύουν να μην τον τηρήσουν, και δίνουν ὀρκους, χωρίς να φοβούνται τους θεούς (3.83.2).»*

Αφού μελετήσετε τις παρακάτω ιστοσελίδες, όπου παρατίθενται διάφορα συγκεκριμένα παραδείγματα επίκλησης ασύλου, στην αρχαιότητα αλλά και σήμερα, να σχολιάσετε σε ένα κείμενο την άποψη του Θουκυδίδη σχετικά με την εξαχρείωση

των ηθών του ανθρώπου σε καιρό πολέμου, την καταστρατήγηση ιερών αξιών και θεσμών, πολλές φορές ακόμα και την εκμετάλλευσή τους για πολιτικά ή ίδια συμφέροντα.

- [Κυλώνειο άγος](#)
- [Ηρακλίδες](#)
- [Πανσανίας](#)
- [Θηραμένης](#)
- [Θουκυδίδου, Ίστορία, 3, 75](#)
- [Πολυτεχνείο 1973 \(πανεπιστημιακό άσυλο\)](#)

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, αναρτήστε την στον οικείο σας φάκελο στο Wiki.

Ομάδα Δ – Ιστορικοί

Επισκεφτείτε τους παρακάτω ιστοτόπους και μελετήστε τα σημαντικότερα γεγονότα που προηγήθηκαν στην Ελλάδα πριν τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Στοιχεία μπορείτε να αντλήσετε και από το σχολικό σας εγχειρίδιο και τα σχόλια που περιλαμβάνει.

- [Ναυμαχία στα Σύβοτα \(Ναυτότοπος\)](#)
- [Ναυμαχία στα Σύβοτα \(Wikipedia\)](#)
- [Τριακοντούτεις Σπονδαί \(Βικιπαίδεια\)](#)
- [Τριακοντούτεις Σπονδαί \(σχολικό εγχειρίδιο ιστορίας\)](#)
- [Σχολικό εγχειρίδιο](#)

1. Στη συνέχεια, αφού επιλέξετε κάποιες πληροφορίες επιγραμματικά, δημιουργήστε μια χρονογραμμή με αναφορές σε αυτά τα γεγονότα, εμπλουτίζοντάς την παράλληλα και με σχετικές εικόνες.

Τη χρονογραμμή μπορείτε να την βρείτε [εδώ](#). Για να διευκολυνθείτε, σας έχουν δοθεί κάποιες βασικές χρονολογίες τις οποίες εσείς θα επεξεργαστείτε. Μπορείτε όμως να προσθέσετε και επιπλέον χρονολογίες και γεγονότα που αντιστοιχούν σε αυτές.

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, αναρτήστε την στον οικείο σας φάκελο στο Wiki.

Ομάδα Ε – Πολιτικοί Αναλυτές

«Η άποψη ότι ο πόλεμος παράγει βία και η βία πολιτικό χάος, βρίσκει την πληρέστερη έκφρασή της στην Ιστορία στην τρομακτική εξιστόρηση του εμφύλιου σπαραγμού στην Κέρκυρα» (J.H. Finley, Θουκυδίδης, 186).

Τα λεγόμενα αυτά βρίσκουν, όμως, την επιβεβαίωσή τους και σε άλλες χρονικές στιγμές της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας ιστορίας. «...Σε αρκετά σημεία του έργου του προβάλλει ο Θουκυδίδης την **πλεονεξία**, το να αποκτήσει δηλ. το άτομο ή η πολιτική παράταξη ή το κράτος περισσότερα απ' όσα δικαιούται και τη **φιλοτιμία**, την προσωπική φιλοδοξία ορισμένων, ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο» (Εισαγωγή του σχολικού εγχειριδίου, σελ. 21). Ιδιαίτερα άξια μελέτης είναι η συμπεριφορά των ανθρώπων εν καιρώ πολέμου (κατάλυση της δημοκρατίας, βίαιες πρακτικές σε τυραννικά καθεστώτα).

Αφού μελετήσετε τις παρακάτω περιπτώσεις τέτοιων φαινομένων να καταγράψετε σε έναν πίνακα τις διαφορές και τις ομοιότητες ανάμεσα τους. Μπορείτε να εστιάσετε στο πρότερο πολιτικό περιβάλλον, στις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, στην επιβολή του νέου καθεστώτος, στις πρακτικές που επέλεξαν να χρησιμοποιήσουν οι πρωτεργάτες τους, στις συνέπειες. Επίσης, η καταγραφή των πολιτευμάτων και η ανάλυσή τους από τον Αριστοτέλη μπορεί να σας προσφέρει τροφή για σκέψη.

- [Ξενοφώντας, Έλληνικά, 2,3,6 -2,3,16](#)
- [Πραξικόπημα του 411 π.Χ. \(Θρασύβουλος\)](#)
- [Πραξικόπημα του 411 π. Χ.](#)
- [Πραξικόπημα του 411 π. Χ. \(Θηραμένης\)](#)
- [Δικτατορία Πάγκαλου/ Μεταξά/ Δικτατορία των συνταγματαρχών](#)
- [Μεταξάς, 4^η Αυγούστου 1936](#)

- [Πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967 \(Βίντεο\)](#)
- [Πολιτεία του Πλάτωνα](#)
- [Αριστοτέλους, Πολιτικά, 1279a22-1281a10](#) (Επιλέξτε την μετάφραση του Μοσκόβη)

Πίνακας διαφορών - ομοιοτήτων

Γεγονός	Πρότερες συνθήκες	Επιβολή του καθεστώτος	Πρακτικές	Συνέπειες
Τριάκοντα				
411 π.Χ.				
Πάγκαλος				
Μεταξάς				
Πραξικόπημα 21 ^{ης} Απριλίου				

Αφού ολοκληρώσετε την εργασία σας, αναρτήστε την στον οικείο σας φάκελο στο Wiki.

Φύλλο Εργασίας 3

1. Έχοντας ανασυγκροτηθεί σε νέες ομάδες, συζητήστε μεταξύ σας τα πιθανά αίτια που οδηγούσαν και οδηγούν ανέκαθεν τον άνθρωπο στην επιλογή του πολέμου. Ανακαλώντας στη μνήμη σας πληροφορίες ή και εντυπώσεις από όσα ανακαλύψατε στην προηγούμενη φάση, επισκεφτείτε τον παρακάτω ιστότοπο και δημιουργήστε ένα [συννεφόμελο](#) με τον καταγισμό ιδεών που πραγματοποιήσατε μέσα στην ομάδα σας.

Το συννεφόμελό σας θα το αναρτήσετε με τη μορφή εικόνας στον οικείο φάκελο της ομάδας σας.

2. Αφού επιλέξετε την αιτία που θεωρείτε την πιο σημαντική δημιουργήστε ένα σύνθημα που θα γράψετε σε ένα πανό που θα φτιάξετε.

Φύλλο Εργασίας 4

Ομάδα Δημοκρατικών

Σας ζητείτε να αλλάξετε εικονικά τον ρου της ιστορίας. Εν μέσω αυτών των λυπηρών καταστάσεων που ταλανίζουν την Κέρκυρα, υποθέστε ότι ανήκετε στην παράταξη των δημοκρατικών. Τόσο, όμως, οι εντάσεις όσο και οι πρακτικές και των δύο πολιτικών μερίδων σας ανησυχεί. Παίρνετε τα πράγματα στα χέρια σας. Γράφετε ένα λόγο στον οποίο, ναι μεν θα υποστηρίζετε τις θέσεις σας (την επιλογή της συμμαχίας με τους Αθηναίους ή της ουδετερότητας), ωστόσο, στόχος θα είναι να αποφευχθεί το αιματοκύλισμα στη Βουλή.

Επιχειρήματα μπορείτε να αντλήσετε από το 1^ο βιβλίο του Θουκυδίδη και την [Δημηγορία των Κερκυραίων](#).

Ομάδα Ολιγαρχικών

Σας ζητείτε να αλλάξετε εικονικά τον ρου της ιστορίας. Εν μέσω αυτών των λυπηρών καταστάσεων που ταλανίζουν την Κέρκυρα, υποθέστε ότι ανήκετε στην παράταξη των ολιγαρχικών. Τόσο, όμως, οι εντάσεις όσο και οι πρακτικές και των δύο πολιτικών μερίδων σας ανησυχεί. Παίρνετε τα πράγματα στα χέρια σας. Γράφετε ένα λόγο, στον οποίο, ναι μεν θα υποστηρίζετε τις θέσεις σας (την επιλογή της συμμαχίας με τους Κορινθίους), ωστόσο, στόχος θα είναι να αποφευχθεί το αιματοκύλισμα στη Βουλή.

Επιχειρήματα μπορείτε να αντλήσετε από το 1^ο βιβλίο του Θουκυδίδη και την [Δημηγορία των Κορινθίων](#).

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το κεφάλαιο αυτό προσφέρει μια πληθώρα από ερεθίσματα, για να τα μελετήσει ο μαθητής ερμηνευτικά ή πραγματολογικά. Έτσι, θα ήταν δυνατόν να γίνει χωρισμός σε περισσότερες ομάδες και να τους ανατεθεί η διερεύνηση σχετικά με τις αποζημιώσεις των ομήρων ή και ως επιβολή ποινής από τα δικαστήρια. Επίσης, θα μπορούσε να γίνει έρευνα για τις τριήρεις ως φορείς προξενιών αλλά και σχετικά με την αξιοποίηση της ταχύτητάς τους προκειμένου να προλάβουν την έγκαιρη επίλυση στρατιωτικών αλλά και πολιτικών προβλημάτων. Εξάλλου, ο θεσμός της προξενείας και του εθελοπρόξενου και η σημασία του για εκείνη την εποχή είναι ένα ακόμα σημείο που είναι δυνατόν να διερευνηθεί από τους μαθητές.

Εξάλλου, το σενάριο είναι δυνατόν να εστιάσει περισσότερο και στη μορφοσυντακτική οπτική του κεφαλαίου, ενώ ιδιαίτερη μνεία θα μπορούσε να γίνει στη μεθοδολογία του Θουκυδίδη, καθώς το κεφάλαιο προσφέρεται για τον εντοπισμό αποδεικτικών στοιχείων της μεθοδολογίας αυτής (εικότα, σημεία).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο είναι μια πρόταση διδασκαλίας που δεν στηρίζεται σε όλο του το εύρος στο Πρόγραμμα Σπουδών, καθώς αποτελεί ένασμμα, για να ασχοληθούν οι μαθητές κριτικά με θέματα προς συζήτηση που προκύπτουν από τη γενικότερη θεώρηση του κεφαλαίου. Ωστόσο, αν εξαιρέσουμε τον περιορισμό του χρόνου που «επιβάλλει» το Πρόγραμμα Σπουδών, η ενασχόληση των μαθητών με θέματα που τους απασχολούν, όπως είναι η βία και ο πόλεμος και η δυνατότητα αποφυγής τους, και η κριτική σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν, με αφορμή την πάντα διαχρονική ιστορία του Θουκυδίδη, μπορεί να γίνει η βάση για περαιτέρω αναζήτηση και κριτική αποτίμηση της ιστορικής γνώσης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Finley, J. H. 1985. *Θουκυδίδης* (μτφρ. Κουκούλιος Τ.). Αθήνα: Παπαδήμας.

Wilcken, U. 1976. *Αρχαία Ελληνική Ιστορία*. Αθήνα: Παπαζήσης, 212-242, 264-266.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 1972, τ. Γ1, σ.125-135 και 276-278, τ. ΙΕ, σ. 290-293, τ. ΙΣΤ, σ. 266-287. Εκδοτική Αθηνών (Εταιρία Ιστορικών Εκδόσεων).

Κακριδής, Φ. Ι. 2005. *Αρχαία Ελληνική Γραμματολογία (Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση)*. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ,152-160.

Κυρτάτας Δ.Ι. & Ράγκος Σ.Ι., 2010, *Η Ελληνική Αρχαιότητα (Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση)*, Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Γιάννου, Τ. 2011. «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Επιμορφωτικό Υλικό για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών στα ΠΑΚΕ*, τεύχος 3. Κλάδος: ΠΕ 02. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ, 104 - 128.

http://filologostpe.files.wordpress.com/2012/10/yliko_pe02-201106.pdf [24/8/14].

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf (24/8/14)

Πόλκας, Λ. & Κ. Τουλούμης, 2012. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 18-22. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

<http://www.greeklanguage.gr/node/821> [24/8/14].

ΥΠΕΠΘ - ΠΙ, 2008. Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο
Ενιαίο Λύκειο. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι (Θουκυδίδης) Βιβλίο Καθηγητή, σ.106-127.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

[3.70.1] Οί γάρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένους διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίους Κέρκυραν προσποιῆσαι. καὶ ἔπρασον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν.

[3.70.2] καὶ ἀφικομένης Ἀττικῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ζύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίους δὲ φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον.

[3.70.3] καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν.

[3.70.4] ὁ δὲ ἀποφυγῶν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ.

[3.70.5] ὀφλόντων δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδώσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὦν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι.

[3.70.6] οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστί, μέλλειν τὸ

πλήθος ἀναπέσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἑξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δὲ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.